

3e JAARGANG
NUMMER 10
OKTOBER 1967

DAAD EN GEDACHTE

orgaan gewijd aan de problemen
van de zelfstandige arbeidersstrijd

BIJ ELKE BIJZONDERE HANDELING GAAT
HET DENKEN AAN HET DOEN VOORAF.
BIJ HET HANDELEN VAN KLASSEN OF
MASSA'S BLIJKT DE BETEKENIS VAN
HET HANDELEN PAS ACHTERAF. HIER
GAAT DE DAAD VOORAF AAN HET BE-
GRIP, AAN DE GEDACHTE.

DAAD EN GEDACHTE

Orgaan gewijd aan de problemen
van de zelfstandige arbeidersstrijd

GEEN VASTE ABONNEMENTSPRIJS

De uitgave zal worden bekostigd uit VRIJWILLIGE bijdragen

Red. en adm.: Corn. Outshoornstraat 1', Amsterdam - W

Postgiro 307695

J. P. J. VAN HEIJST: ZWART SCHAAP
VAN HET ONDERNEMERDOM

"EEN WONDERLIJK bedrijf", noemde begin september één der arbeiders van J.B. van Heijst en Zonen tegenover een redacteur van "Het Vrije Volk" de Haagse metaalfabriek, welke financiële debacle sedertdien voorpagina-nieuws voor alle kranten is geweest. Dat "wonderlijke" sloeg dan op hetgeen daar allemaal maar mogelijk was: dure privé-genoegens van de directie, dure snoepreïsjes, kostbare verspillingen en tegelijkertijd inkrimping van personeel en bezuiniging op de loonkosten. Er is inmiddels bij de berichtgeving over de zoveel geruchtmakende Van Heijst-affaire een omvangrijk boekje over open gedaan: een schuld van maar liefst acht ton aan de pensioenfondsen, schulden hier, schulden daar. "Een schandalig beleid", zei mr. M.P. Bloemsma, die, na een aanvraag om surséance van betaling, als bewindvoerder een onderzoek instelde. "Wanbeheer" was de kreet, die nadien opklonk uit vrijwel alle publicaties. En over directeur J.P.J. van Heijst zei mr. Bloemsma: "Een man van wie ik de indruk heb, dat hij de draagwijdte van zijn handelen niet altijd kan overzien."

Wás er sprake van wanbeheer? Kon directeur Van Heijst inderdaad de draagwijdte van zijn handelen niet overzien? Er zijn feiten bekend geworden, die in een gans andere richting wijzen. Nadat eenmaal het deksel van de beerput is gegaan - de beeldspraak stamt van een der personeelsleden - kan men zich niet aan de indruk onttrekken, dat het geen wanbeleid is geweest, die tot de ondergang van de Haagse fabriek van Van Heijst gevoerd heeft, doch integendeel een beleid, dat zeer bewust op deze ondergang was gericht. Directeur Van Heijst heeft wel degelijk de draagwijdte van zijn handelen overzien. Binnen het Van Heijst-concern zijn opmerkelijke verschillen aan de dag gekomen: in Den Haag een volkomen verouderd productie-apparaat met waardeloze machines ("schroot", zeiden technische deskundigen); in België: een moderne fabriek, die na het wegvallen van het Haagse bedrijf een daaraan nog altijd bestaande "schuld" kon afschrijven, de prijzen dientengevolge kon verlagen en haar positie op de buitenlandse markt aanzienlijk kon verbeteren.

Heeft directeur Van Heijst iets gedaan, dat maatschappelijk **niet door de beugel** kon? De Nieuwe Rotterdamse Courant antwoordt op 18 september op deze vraag: "... Ondernemers kunnen geheel vrij beschikken over hun eigendom en daarmee over een stuk nationaal welzijn en het levensgeluk van honderden, soms duizenden anderen." Voor de actualiteitenrubriek "Echo" van de KRO verklaarde de interne accountant van Van Heijst, de heer J. Coebergh, dat er inderdaad grote, royale en luxe uitgaven zijn gedaan, maar dat die er best af konden in de goede jaren 1964 en 1965. Zijn woorden getuigden van een gans andere kijk op de zaak, dan de Van Heijst-arbeiders er op na hielden. Die vergeleken de dure uitgaven voor de privé-genoegens van directie- en stafleden met de inhoud van hun loonzakje. Dat deed

de heer Coebergh niet. Wat de arbeiders een schandaal achtten, dat vond de heer Coebergh en dat vindt kennelijk ook de N.R.C. een normale zaak. Bedenklijk beschouwen zij het blijkbaar alleen, dat de dure liefhebberijen ten koste gingen van de investeringsmogelijkheden. Maar daarop zou de heer Van Heijst kunnen antwoorden dat het juist bedenkelijk zou zijn geweest in een technisch zo verouderd bedrijf als de Haagse Van Heijst-fabriek nog te investeren.

Maar, zal men zeggen, die schuld dan aan de pensioenfondsen? Inderdaad, doch ook daarmee is het anders gesteld dan men op het eerste gezicht zou menen. Want een jaar achterstand op de ondernemersafdrachten is wettelijk toegestaan. Zeker, wat Van Heijst en Zonen aan het pensioenfonds verschuldigd was ging ver over het wettelijk toegestane heen. Maar toen "De Metaalkoerier" dat in april j.l. meldde, was er toen iemand van degenen, die nu moord en brand schreeuwen over het schandaal, die in de pen klom?

Wat men de heer Van Heijst verwijt, dat is... dat het mis gegaan is, dat hij, om "Het Parool" te citeren, "schade heeft toegebracht aan de reputatie van het ondernemerschap als zodanig", dat hij, naar de N.R.C. verklaard heeft, "de elementaire ondernemersverantwoordelijkheden heeft verwaarloosd". "Het Parool" verklaarde op 16 september: "Dat iemand, anno 1967, klaarblijkelijk op grond van puur persoonlijke overwegingen, zo met de maatschappelijke positie van 650 mensen durft te sollen, is onbegrijpelijk en, naar de normen van onze tijd, een ongehoord schandaal." Is het, vragen wij, géén "ongehoord schandaal" indien het gehele Nederlandse ondernemersdom, in het belang van de bedrijfsrentabiliteit en de concurrentiemogelijkheden om een 'ontspanning van de arbeidsmarkt' roept, dat wil zeggen om een duidelijk zichtbare werkloosheid? Het antwoord op deze vraag is door de huidige minister van financiën, prof. H.J. Witteveen gegeven, die op de avond van de derde dinsdag in september voor de televisie-camera verklaarde een aantal van 90.000 werklozen "normaal" te vinden!

Wat zijn dan, zal men vragen, eigenlijk die "ondernemersverantwoordelijkheden", waarover de N.R.C. sprak? Soms de verantwoordelijkheden van een zogenaamde werkgever voor het bestaan van de arbeiders, waaraan hij zogenaamd werk geeft? Laat ons niet lachen. Dacht er soms iemand, dat het die verantwoordelijkheid geweest is, die het optreden van andere metaalbedrijven in de Van Heijst-debacle heeft bepaald? Inderdaad, de vakbeweging heeft dat gedacht en heeft die gedachte ook uitgesproken. "De Metaalkoerier" schreef in de week, dat het lot van het Van Heijst-bedrijf nog aan een zijden draad hing, voor het optreden van de ondernemersorganisatie "grote waardering" te hebben. Luttele dagen nadat die woorden gedrukt waren liet mr. F.H.F. Oldewelt, directeur van de N.D.S.M., die het Van Heijstbedrijf in Wierden overnam, een gans ander geluid horen. Zeker, de N.D.S.M. zal de achterstallige pensioenpremies van het Van Heijstpersoneel voldoen. Maar dat allemaal uit "sociale overwegingen"? Kom nou! "De overneming van het Wierdense bedrijf", zei mr. Oldewelt (wij citeren hem uit het "Algemeen Dagblad" van 19 september), "heeft louter en alleen een commercieel doel. Daarnaast", zo voegde hij er aan toe, "zijn we blij de werkgelegenheid te kunnen verzekeren". Met andere woorden: dat is een gelukkige bijkomstigheid, die ons optreden niet bepaald heeft!

Toen de televisieploeg van "Brandpunt" vrijdagavond 15 september een directe reportage over Van Heijst en Zonen uitzond, konden de televisiekijkers een andere stem beluisteren, de stem van een Van Heijst-arbeider. Die verklaarde: "Er zijn geen werkgevers, die sociaal voelen!" Dat is inderdaad de opvatting van alle arbeiders in al die nuchterheid, die óók de N.R.C. in zijn commentaar op de Van Heijst-affaire zegt zo te appreciëren. Die nuchterheid brengt mee, dat arbeiders een kwalificatie als "ondernemersverantwoordelijkheden" gewoon voor "poespas" verslijten. Dat is voor ondernemers natuurlijk vervelend. Die doen hun uiterste best bij de arbeiders een andere schijn te wekken. Het ophouden van die schijn is door de heer Van Heijst bemoeilijkt. Daarom schijnt hij ook in ondernemerskringen voor het ogenblik het zwarte schaap.

K A N T T E K E N I N G E N B I J E E N T E L E V I S I E - S E R I E

WIE OF WAT zijn de Forsytes, de leden van de familie, die geportretteerd werd door de in 1867 geboren, in 1933 overleden Britse schrijver John Galsworthy? De vraag is actueel, nu de VARA ook de Nederlandse tv-kijker 16 afleveringen in het vooruitzicht heeft gesteld van de 26, die de BBC naar Galsworthy's schepping heeft uitgezonden. Het antwoord luidt, dat de Forsytes en hun vrouwen typische representanten zijn van de Britse heersende klasse, met grote objectiviteit, koel registrerend en met grote scherpte waargenomen door een auteur, die zélf uit deze klasse afkomstig was en van wie gezegd wordt, dat hij zijn eigen familie op het oog had toen hij zijn pen over het papier stuurde.

De Forsyte-Saga is een milieu-schildering, of - indien men aan dat woord net zo'n hekel heeft als wij - een klasse-portret. Het is dat vooral wat zowel boek als tv-serie interessant maakt, óók voor hen, die, gelijk het merendeel der tv-kijkers, niet tot de Britse, noch tot enig andere heersende klasse behoren en die in de Forsytes hun uitgesproken klasse-vijanden ontmoeten.

Naar onze mening is het door Galsworthy vervaardigde portret geslaagd, geslaagd omdat het zo scherp is in fotografische zin. Waaróm de ook in ons land vooral door zijn boek "Lady Chatterley's minnaar" bekende, inmiddels ook overleden Britse schrijver D.H. Lawrence op Galsworthy en speciaal op zijn Forsyte Saga zoveel kritiek had, is óns niet duidelijk. "De Forsytes", zegt Lawrence in 'n nagelaten essay over Galsworthy, "zijn geen werkelijk levende menselijke wezens, het zijn sociale wezens." Waarom John Downing in "Socialist Leader", het orgaan van de Onafhankelijke Britse Arbeiderspartij (de I.L.P.) deze mening van Lawrence met instemming citeert, is duister. Men zou van de kant van de zich min of meer marxistisch noemende I.L.P. iets ánders hebben verwacht, tenzij men natuurlijk duidelijk beseftte, dat het marxistische jargon voor de I.L.P. minder bepalend is dan haar burgerlijk partij-karakter. Maar dat is een hoofdstuk apart, waarover we het hier niet willen hebben. Terug naar Galsworthy en de Forsytes dus.

De reden, dat wij met wijlen D.H. Lawrence over hen grondig van mening verschillen is deze, dat de scheiding die hij maakt tussen menselijke wezens en sociale wezens, volkomen onmogelijk is. Er zijn geen menselijke wezens, die niet tegelijkertijd sociale wezens zijn, omdat de mens, naar Aristoteles reeds wist, nu eenmaal een sociaal wezen is en alleen als sociaal wezen kan bestaan. De verschillen tussen de mensen, tussen de Forsytes bijvoorbeeld en de Britse arbeiders zijn op sociale verschillen terug te voeren en wie de Forsytes, gelijk Lawrence doet, "onmenselijk" noemt, die hanteert een morele maatstaf, die gebaseerd is op bepaalde maatschappelijke verhoudingen, die ánders zijn dan die waarin de Forsytes verkeren. Wie de Forsytes "inferieur" noemt - zoals Lawrence - of "immoreel", die ziet over het hoofd, dat hun z.g. "onmenselijkheid" juist het kenmerk is van de mensen van hun klasse. Hun klasse-gebondenheid maakt niet, dat zij ophouden mensen te zijn. Het is juist zo, dat men geen mensen vinden kan, die niet klasse-gebonden zijn, of zij zich daarvan nu bewust zijn of niet. Dat is zo waar, dat 't ook van toepassing is op de roman-figuren van Lawrence zelf. Of is er iemand, die het ooit voor zuiver toeval heeft gehouden, dat de vurige en sexueel potente minnaar van Lady Chatterley uit de "lagere klassen" stamde?

Wie de Forsytes te lijf gaat met termen als "onmenselijkheid" staat naar onze mening eigenlijk te brabbelen. Wie behoefte gevoelt zich tegenover de Forsytes op te stellen, dient te beseffen, dat hij zich dan, met alle konsekwenties van dien, in 'n bepaald klassenkamp zal moeten scharen. Indien de Forsyte-Saga die behoefte wakker roept, dan niet omdat Galsworthy gemoraliseerd heeft, maar doordat hij een bepaald facet van de menselijke samenleving zo natuurgetrouw mogelijk heeft geschilderd. Wie zegt, dat het Galsworthy meer om verhoudingen te doen was dan om mensen heeft wel gelijk, maar dient wél te beseffen, dat zonder die verhoudingen

de mensen niet slechts onbegrijpelijk (en vaag) worden maar bovendien ophouden menselijk te zijn. "Socialist Leader" prijst Lawrence's "inzicht in de menselijke natuur" en zegt voorts, dat hij van huis uit voorbestemd was voor 't neerschrijven van (harde) waarheden. Lawrence verkondigde zeker een waarheid toen hij de sexuelle moraal der Britse heersende klasse zo raak schilderde, dat men haar als huichelachtig moest ervaren. Als Lawrence echter beweert, dat bij Galsworthy de menselijke wezens tot het niveau van sociale wezens zinken, dan beschouwen wij zoiets eerder als een bewijs van gebrek aan inzicht in de menselijke natuur. De behoefte aan de waarheid houdt bij Lawrence blijkbaar op, wanneer zij al te duidelijk tot een sociale waarheid dreigt te worden. Als Lawrence vol afschuw uitroept, dat alle figuren van Galsworthy bezeten zijn van geld en eigendom en dat men onder hen eigenlijk geen "vrije ziel" aantreft, dan zeggen wij, dat wij wel eens zouden willen weten wat "vrije zielen" eigenlijk zijn en waar men ze wel kan vinden. Niet in de maatschappij in elk geval. Wat Galsworthy betreft: die hield zich niet bezig met de vraag of de lezer mogelijk de leden der heersende klasse bewonderenswaardig dan wel afschuwelijk vinden zou. Hij beschreef ze zoals ze destijds waren. Dat is zijn verdienste.

- o -

NEDERLAND, KROTTENLAND

DINSDAG 19 september bracht de televisie een filmreportage van Hans Koekoek over krotwoningen in Nederland. Er leven in dit land nog ruim 1 miljoen mensen in krotten; 240.000 gezinnen wonen in slechte huizen, die waarschijnlijk binnen afzienbare tijd krotten zullen zijn. Dat was de bittere waarheid, die de makers der documentaire de kijkers in 't gezicht hebben geslingerd. Zij moet vooral schokkend zijn geweest voor al diegenen, die nog maar steeds zo krampachtig aan het sprookje van de "welvaartsstaat" willen blijven geloven.

Wat ons betreft: wij vonden het moment waarop de waarheid over het Nederlandse woningbestand op de beeldbuis werd gebracht, uitermate goed gekozen. Dat gebeurde namelijk uitgerekend op de dag, dat het kabinet-De Jong via troonrede en miljoenennota liet weten, dat er het komende jaar minder woningwetwoningen zullen worden gebouwd, maar méér woningen in de premiesector en in de vrije sector, waarvan er inmiddels, zoals bekend is, al 'n aantal leeg staan, omdat de huren te hoog zijn om gegadigden te trekken.

De minister van Volkshuisvesting, ir. Schut, die in ditzelfde programma ook op het televisiescherm verscheen, verklaarde, dat óók de regering het leegstaan van die dure huizen betreurenswaardig vond. We nemen aan, dat zelfs minister Schut niet zal geloven, dat de uitbreiding van het aantal dure woningen een bijdrage zal vormen tot de oplossing van het krottenprobleem. Uit het desbetreffend filmpje bleek trouwens, dat 't onder de gegeven economische en politieke verhoudingen vrijwel onoplosbaar is.

Er was in de desbetreffende documentaire nóg iets dat ons trof. Op 'n gegeven ogenblik verscheen voor de camera dr. F.J. van der Venne, de directeur van de gemeentelijke dienst voor de volkshuisvesting in Maastricht, die zei, dat de vraag, wat nu precies een krot is, in verschillende maatschappelijke omstandigheden ánders wordt beantwoord. Wat 25 jaar geleden of nog langer terug een fraaie woning werd geacht, wordt nu misschien als een krot beschouwd, legde hij uit. Dat is een wijze van beschouwen, waarmee wij het volkomen eens zijn en die men te weinig aantreft als het om kwesties van welvaart of armoede gaat. Armoede - en de krotten kunnen daaronder worden gerangschikt - is een relatief begrip.

E E N A V O N D J E I N N I E U W S P O O R T

OP DE AVOND van de derde dinsdag in september kwam de televisie met 'n programma, dat werd uitgezonden vanuit "Nieuwspoor", 't perscentrum nabij het Haagse Binnenhof. In het beeld verscheen allereerst de minister van financiën. Daarna hielden enkele fractieleiders 'n onderlinge discussie over de die middag uitgesproken troonrede en over de zojuist ingediende begroting. Over die discussie schreef "De Volkskrant" de volgende morgen, dat de politici weer eens hun best gedaan hadden zich zo onduidelijk mogelijk uit te drukken en dat het politieke debat in "Nieuwspoor" bepaald geen bijdrage vormde tot grotere klaarheid van de kiezer. Die kritiek was juist. Maar er waren uitzonderingen op.

Een uitzondering was Marcus Bakker, met wie wij - dat zij nadrukkelijk vooropgesteld - niets gemeen hebben en wiens politieke opvattingen wij bestrijden. Dat neemt niet weg, dat Marcus Bakker een wáár woord zonder ook maar één doekje er om te winden, duidelijk heeft uitgesproken. Tegenover zowel drs. Den Uyl als mr. Biesheuvel, die beiden, ieder op hun wijze en op verschillende gronden, de troonrede een "stuk zonder visie" noemden, verklaarde Bakker, dat er wel degelijk een visie aan ten grondslag lag, de visie namelijk van het ondernemersdom. Wie er zich rekenschap van geeft, dat het regeringsbeleid er op neerkomt dat er minder woningwetwoningen zullen worden gebouwd, dat de huren omhoog zullen gaan, dat het rijk minder beschikbaar stelt voor de verzekering der bijzondere ziektekosten, dat het brood duurder wordt door de afschaffing van het consumentensubsidie, dat er meer omzetbelasting zal moeten worden betaald, dat er niets gebeurt ter beperking van de werkloosheid (leve de ontspannen arbeidsmarkt!), dat het onderwijs duurder wordt, dat er zo min mogelijk sprake van loonstijging zal zijn, dat er minder aftrekmogelijkheden voor bijzondere lasten bij de belastingen zal zijn, doch dat de investeringsaftrek daarentegen opnieuw wordt ingevoerd...wie zich van dat alles rekenschap geeft, die begrijpt, dat Marcus Bakker het bij het rechte eind had.

Zijn gelijk verandert niet door het feit, dat hij bolsjewistische prietpraat of gebazel begon te verkondigen toen hij het over de ontwikkelingshulp had. Daar probeerde Den Uyl hem op te grijpen, zoals voordien Schmelzer en Toxopeus hun uiterste best hadden gedaan om nieuweling-in-de-politiek Van Mierlo beentje te lichten. Daar spanden ze zich meer voor in dan voor het duidelijk maken van hun eigen positie. Voor het overige: Hein Vos heeft in "Vrij Nederland" een scherpere kritiek op Witteveens begroting laten horen dan Den Uyl voor de televisie heeft geleverd. Maar ook hij past er voor op, de duidelijk kapitalistische signatuur van die begroting te signaleren. Nou ja, wat wilt u? Tenslotte staan Den Uyl en Vos net zo stevig op de basis van het Nederlandse kapitalisme als Marcus Bakker op de basis van 't Russische staatskapitalisme staat. Nou kun je wel voor duidelijkheid ijveren, zoals Van Mierlo doet, maar al te duidelijk de kapitaalsbelangen te onthullen zou toch voor geen der politieke partijen verstandig zijn. Dat doet Marcus Bakker ten opzichte van de Russische verhoudingen ook niet. Van Mierlo had wel gelijk toen hij met een voorbeeld aantoonde, dat de troonrede loze woordenkraam bevatte. Maar wat had hij dan verwacht? 'n Leerzaam avondje daar in Nieuwspoor? Jawel! Maar dan grotendeels door wat er niet gezegd werd.

P R O V O " I N " , P R O V O " U I T " !

"Hoe staat het met het probleem van de Provo's? Ik hoor er niets meer over", aldus lezen wij in "De Telegraaf" van 19 aug. j.l. in het voor Leonard Huizinga gereserveerde rubriekje. Deze tot beantwoording nodende zinnen worden gebezigd door een vriend van genoemde heer Huizinga. Een vriend, die hij hoogacht om zijn grotere kennis van diverse zaken. Hij antwoordt zijn vriend als volgt:

"De Provo's....", zei ik verbaasd. "Nu je het zegt, valt het mij pas op, dat wij er hier ook niets meer over horen. Ik kan alleen aannemen, dat de Provomode voorbij is. Zo gaat het tenslotte met iedere mode."

Huizinga besluit zijn verhaal met het volgende:

"Wij keken elkaar aan. Verdraaid.... zeiden wij tegelijk. Ik ben trots naar huis gegaan. Wanneer mijn grote vriend "verdraaid" zegt over 'n uitlating van mij, dan is het net alsof iemand anders heeft gezegd: 'Kerel, kerel, dat is het diepzinnigste dat ik in de laatste maanden heb gehoord'."

Als Huizinga denkt, dat hij hiermede iets diepzinnigs heeft gezegd, hoe moet men dan een uitspraak betitelen van één onzer kameraden, die twee jaar geleden in de pauze van een vergadering in de Raamstraat te Amsterdam, waar vele Provo's en aanhang aanwezig waren, met ons blad colporteerde en met moeite een exemplaar kwijtraakte aan een Provomeisje. Dit meisje kocht wel grif elk nieuw nummer van Provo. Vij vond de Provo's en hun blad "steengoed". "Wat doen jullie nou?", zei ze op ietwat verwijtende toon. "Die Provo's doen tenminste wat. En er moet wat gebeuren. Het kan toch zo niet langer?"

Even duizelde het onze kameraad. Hij had gemerkt, dat het Provo-blad veel beter verkocht werd dan het zijne. Maar het antwoord kwam, niet als een mokerslag maar als een tijdbom.

"Die Provo's?, over een paar jaar hoor je er niets meer van. Maar wij..., wij gaan door. En als wij niet doorgaan, dan gaat de arbeidersklasse door met haar strijd. Omdat zij moet strijden, zolang het kapitalisme blijft bestaan."

Ja, als Huizinga zich al diepzinnig noemt, hoe moet dan het woord luiden, dat op de woorden van onze kameraad van toepassing is? "Dieper zinnig" of "diepzinnig"? Want hoeveel moeilijker moet het, gemeten aan de maatstaf van Huizinga, wel zijn om op 't moment, dat de Provobeweging haar hoogtepunt nog tegemoet gaat, zelfs een jaar vóórdat Provo aan de Gemeenteraadsverkiezingen in Amsterdam deelneemt, én veel stemmen op zich weet te verkrijgen en daardoor een zetel in die Gemeenteraad krijgt, hoeveel moeilijker moet het wel zijn om op het voor de beoordelaar moeilijkste moment te zeggen, dat de Provobeweging een kortstondig leven is beschoren.

Moeten wij nu trots zijn, zoals Huizinga, dat wij gelijk kregen? Och daar is helemaal geen reden voor, want zo moeilijk is het echt niet voor ons. Het onderscheid tussen Huizinga en met hem alle anderen enerzijds en onze groep anderzijds, is de denkmethode. Het is de wijze, waarop wij de maatschappij beschouwen, die ons in staat stelt dergelijke bewegingen op hun werkelijke waarde te schatten. In tal van beschouwingen in "Daad en Gedachte" kan men lezen, dat alle politieke bewegingen in wezen burgerlijk zijn. En het tijdperk, dat de burgers nog voor hun rechten moesten strijden en de arbeidersklasse in die burgerlijke maatschappij nog de plaats moesten vinden, die de burgers haar hadden toegedacht, is voorbij.

De enige klasse, die nog revolutionair is, is de arbeidersklasse. Degenen, die zich hierop niet baseren, komen steeds in het slop terecht. Want de mensen, die het Provoblade destijds zo grif kochten en/of gretig het hokje van de Provo-partij hebben roodgemaakt, hebben nu weer heel wat anders aan hun hoofd.

Nogmaals, wij gaan door en zo niet, dan zeker de arbeidersklasse.

DE ZOGENAAMDE BRITSE ARBEIDERSREGERING

CONTRA DE BRITSE ARBEIDERS

IN ENGELAND is enkele jaren geleden de Labourpartij opnieuw aan het bewind gekomen. Voor de vierde keer in de geschiedenis en voor de tweede maal sedert 't einde van de tweede wereldoorlog heeft Engeland 'n zogenaamde arbeidersregering. Wat betekent dat? Hoe moet men haar karakteriseren? Wiens belang vertegenwoordigt zij? Hoe is haar houding ten opzichte van de arbeiders over wier ruggen ditmaal Harold Wilson, Frank Cousins en Ray Gunter omhoog zijn geklauterd naar de macht? Wáár staat zij op de beslissende momenten, dat bepaalde categorieën van het Britse proletariaat zich genoodzaakt zien de strijd aan te binden tegen het Britse kapitaal?

Het antwoord op al deze vragen is ten dele reeds door de huidige Labour-ministers zélf gegeven nog eer zij met hun regeringsarbeid goed en wel begonnen waren. Zij hebben van meet af aan hun positie volkomen duidelijk gemaakt. Voor zij nog één voet gezet hadden in hun respectievelijke ministeries keerden zij zich tegen het personeel van de Londense ondergrondse, dat zich op dat moment verzette tegen een nieuw werktijdenschema, dat bindend opgelegd was door de bedrijfsleiding en de vakbondsbureaucraten. Eenmaal in het regeringskasteel, begonnen zij terstond met een beleid, dat er niet om loog. Zij verhoogden het salaris van de politie en verzekerden de bankiers van de Londense City, dat zij naar economische expansie streefden. Tussen de bedrijven door vonden zij daarbij nog tijd waarschuwend de vinger op te heffen tegen de arbeiders, die zich roerden in een of andere industriële actie.

Een van de eerste dingen, die minister Gunter deed, was eens een hartig woordje spreken met de dokwerkers. "Wilde actie", zo zei hij, "miskent het hele principe van collectief onderhandelen of georganiseerd overleg en kan alleen maar leiden tot anarchie. Ik veroordeel een dergelijke actie ten scherpste; zij kan geen enkel voordeel opleveren, noch voor de arbeiders, noch voor de industrie waarin zij werkzaam zijn." 1)

Toen de nieuwe eerste minister zich voor de eerste keer via de televisie tot het gehele "Britse volk" richtte, liet hij een soortgelijk geluid horen. "Wij kunnen niet toestaan", zei hij, "dat de weg versperd wordt naar een hogere productie en naar lagere kosten". Als voorbeelden van dergelijke versperringen noemde hij o.a. "een overbezetting van de baantjes" en "een bezwijken voor de verleiding om geschillen op te lossen door middel van wilde stakingen." 2)

Mr. Wilson sprak over "Groot-Brittannië" en had het over "de natie". Wat hij op het oog had was kennelijk niet het Brittannië van hen, die heel hun leven hard moeten zwoegen voor hun dagelijks brood, maar dat van de eigenaars der productiemiddelen of zij die als managers over het industriële apparaat beschikken. Toen hij van een "overbezetting van de baantjes" gewaagde, bedoelde hij kennelijk niet de goed betaalde baantjes van zijn eigen regeringsapparaat, maar die van de mijnwerkers en de havenarbeiders, de fabrieksarbeider en de ketelmaker, de bouwvakker of de transportarbeider. Wat hij wilde zeggen was dit, dat hij graag zou zien, dat minder arbeiders dezelfde hoeveelheid als tot dusver zouden produceren. Wat hem voor ogen zweefde was een intensivering van het arbeidsproces, die enkel en alleen maar een grotere uitbuiting kon betekenen.

Wat te denken van Wilsons verzuchting, dat de arbeiders zich te dikwijls tot wilde stakingen lieten "verleiden"? Dacht hij in ernst, dat arbeiders een onbedwingbare lust tot staken hebben, die zij beter konden trachten te weerstaan? La-

1) Geciteerd uit "The Guardian" van 20 oktober 1964.

2) Geciteerd uit "The Daily Telegraph" van 27 oktober 1964.

ten wij hem uit de droom helpen: arbeiders staken niet voor de lol doch alleen maar wanneer zij de overtuiging hebben, dat hen geen andere weg meer open staat. En dat er zoveel "wilde" stakingen in Engeland zijn, dat komt alleen maar, doordat de arbeiders ervaren hebben, dat de vakbeweging hun belangen niet behartigt en een obstakel vormt wanneer het er om gaat strijd te voeren voor hun eisen of strijd te voeren tegen datgene waarvoor de ondernemers hen willen strikken. Indien Mr. Wilson dat werkelijk niet weet, dan komt dat alleen maar omdat deze eerste minister van een zogenaamde "arbeidersregering" de dingen bepaald niet van het standpunt der arbeiders bekijkt.

Wie daaraan nog mocht hebben getwijfeld na Wilsons toespraak, wat we overigens nauwelijks voor mogelijk houden, die zal van de volkomen kapitalistische instelling van Englands eerste minister wel volslagen overtuigd zijn geraakt, na de affaire met het zogenaamde Devlin-rapport.

Het Devlin-rapport is aldus genoemd naar een zekere Lord Devlin, en Lord Devlin was de voorzitter van een commissie, die tot taak had een onderzoek in te stellen naar de toestand in de Britse havens en naar de heersende onrust onder de Britse dokwerkers. Toen het Devlin-rapport verscheen werd het onmiddellijk met grote geestdrift begroet door de Labour-regering, door de ondernemers en door de vakbonds bureaucratie. Een groot deel van het rapport is gewijd aan een bespreking van de oorzaken van geschillen en van gebrek aan efficiency. De conclusie van 't rapport luidt, dat er speciaal in de havens een "gebrek aan verantwoordelijkheid" bestaat, dat te wijten zou zijn aan het werken met losse arbeidskrachten en aan de "uitzonderlijke loyaliteit van de werknemers onder elkaar, die in deze vorm karakteristiek schijnt voor de havens, die tevens uit 't systeem van losse arbeidskrachten verklaard moet worden en die zich ontwikkeld heeft tot iets, waarmee rekening moet worden gehouden."

Hoe dacht Lord Devlin het met de uitzonderlijke solidariteit van de havenar-

=====

W A A R O M Z I J N E R I N
 E N G E L A N D Z O V E E L
"W I L D E" S T A K I N G E N ?

WAAROM zijn er in Groot-Brittannië zoveel onofficiële stakingen? 't Antwoord luidt, dat er diverse redenen voor aan te wijzen zijn. Een van de belangrijkste is wel, dat de vakbeweging er op gans andere wijze met de bestaande maatschappij vergroeid is dan bijvoorbeeld in een land als Frankrijk. Wat dat betreft lijkt de situatie in Engeland veel meer op die, welke ook in Nederland wordt aangetroffen.

Wanneer in Frankrijk een sociaal conflict uitbreekt plaatst de vakbeweging zich zogenaamd aan het hoofd van de strijdende arbeiders; zij neemt de leiding van een staking in handen om vervolgens die staking de nek te breken.

In Nederland en in Engeland gaat het anders. Daar vinden de stakers al van het begin af aan, nog voor er van een openlijk conflict sprake is, de bonden tegenover zich.

In Frankrijk kan de vakbeweging het zich (nog?) niet veroorloven de vakverenigingsmythe al te veel geweld aan te doen. Zij moet, hij de aanvang van een strijd de schijn ophouden aan de kant van de arbeiders te staan.

In Engeland kan de vakbeweging het zich doorgaans niet veroorloven ook maar de schijn op zich te laden aan de kant van de arbeiders te strijden. De vakbewegingsmythe wordt daar op gans andere wijze gehandhaafd, door 't program van eisen namelijk, waarvoor de vakorganisaties in het krijt treden.

De Britse Trade Unions verkondigen luide, dat zij altoos voor betere lonen hebben gevochten en dat zij daarvoor nog altijd in de bres staan. Het is - strikt formeel beschouwd - de

beiders klaar te spelen? Uit zijn rapport bleek, dat hij er wat dat betreft diverse ideeën op na hield. In de eerste plaats bleek hij een soort van ideologische strijd om de geest van de dokwerker voor te staan. Hij was daarbij van mening, dat de vakbondsleiders te veel belemmerd worden bij hun pogingen een beter verantwoordelijkheidsgevoel aan te kweken.

Belemmerd worden door wie of door wat? De Devlin-commissie antwoordt: door de "wilde" stakingen. Zij was ontsteld te moeten constateren, dat sedert het jaar 1960 van de 421 stakingen in Britse havens er 410 uitbraken buiten verantwoordelijkheid van de vakbonden.

Nu is, wat de Devlin-commissie zo ontstelde en verbaasde, allerminst verbaazingwekkend. Iedere Britse havenarbeider (en waarempel niet de havenarbeider alleen!) weet uit eigen bittere ervaring, dat de vakbeweging niet thuis geeft telkens wanneer het er om gaat zijn levensniveau te verbeteren of betere arbeidsverhoudingen te bereiken. De dokwerker heeft 't aan den lijve ondervonden, dat "zijn" vakbondsbestuurder geen flauwe notie heeft van de dingen, waarmee de arbeiders in de havens te maken krijgen, omdat hij nu eenmaal niet door hen gekozen werd op grond van zijn ervaring en andere kwaliteiten, maar omdat hij door de vakbewegingsbureaucratie werd aangewezen, bijvoorbeeld op grond van zijn verknochtheid aan het apparaat. Dat maakt het voor de dokwerkers eenvoudig onontkoombaar hun eigen strijdcomité's te vormen.

Dit soort dingen zijn de "onderzoekers" van de Devlin-commissie eenvoudig boven hun Britse bolhoeden gegaan. Alle onrust in de havens wijten zij aan het een of andere duivelse komplot. Tegelijkertijd constateren zij, dat "de onofficiële activiteiten van het in de havens gevormde Verbindingscomité een dusdanige omvang hebben aangenomen, dat zij moeilijk te serieus kunnen worden opgevat."

Vanzelfsprekend brak de Devlin-commissie de staf over "wilde" activiteiten en acties in naam van de "democratie". Dat is werkelijk roerend om te lezen. Men

=====

volle waarheid. Hoe echter is dan de voortdurende tegenstelling tussen de Trade Unions en de arbeiders te verklaren? Men behoeft slechts naar de praktijk te zien om de redenen ervan te beseffen.

In een modern bedrijf, waar de stand der techniek een bepaalde hoogte heeft bereikt en waar een zogenaamd "progressief" personeelsbeleid gevoerd wordt, druisen hoge lonen allerminst in tegen het ondernemersbelang. Het tegendeel is zelfs het geval. De directies zijn onmiddellijk bereid méér in 't loonzakje te stoppen. Maar dat heeft natuurlijk een dubbele bodem. "Meer loon? Uitstekend! Maar dan ook een kortere theepauze of een grotere snelheid van de lopende band!"

"Akkoord", zegt de vakbeweging. "Wij hebben altijd voor loonsverhogingen geijverd."

"Niet akkoord", roepen de arbeiders. "Tegen opvoering der productie-

snelheid zullen wij ons tot het uiterste verzetten." Op hetzelfde moment is de stof voor een onofficieel conflict gegeven.

"De wilde stakers", zegt dan de vakbeweging, "handelen volkomen in strijd met de vakbondstraditie."

De 'wilde' stakers zeggen: "De vakbonden spelen handje-plak met de ondernemers."

Vraagt men waaruit die situatie nu eigenlijk voortspuit, dan luidt het antwoord, dat in het kapitalisme van onze dagen het traditionele vakbondsbelang en het belang van de ondernemer samenvalt. Juist dát is het, wat men de integratie van de vakbeweging in de kapitalistische samenleving kan noemen. Die integratie is één van de oorzaken, die voor de arbeiders de zelfstandige strijd tot het enig perspectief maken.

weet warempel niet of men nu huilen of lachen moet. Immers, als er nu één ding in de havens "democratisch" is, dan juist de "wilde" actie. Want die "wilde" actie is de enige vorm van actie, waartoe besloten is door de arbeiders zélf, de enige vorm van actie, die niet van boven af wordt voorgeschreven of opgelegd.

Lord Devlin en zijn nobele commissieleden, maar ook de Labourregering, die zich zo enthousiast achter hun rapport plaatste, geloven in alle ernst, dat achter iedere "wilde" staking een "agitator" steekt. Zij menen er ook een te hebben gevonden in de persoon van de lorrieman Jack Dash, die inderdaad lid van diverse "wilde" strijdcomité's geweest is. Maar de feiten wijzen uit, dat deze Jack Dash allesbehalve een soort van moderne rattenvanger van Hameln is, die maar op zijn fluit behoeft te spelen om de dokwerkers van de kranen en schepen de kaden op te doen stromen. Meermalen is het voorgekomen, dat deze Jack Dash wanneer er over de een of andere actie werd gestemd, een nederlaag leed en dat zijn mede-havenarbeiders veel verder wilden gaan dan hij. Op 16 augustus 1966 bijvoorbeeld begonnen 9.000 Londense havenarbeiders een "wilde" staking, die gericht was tegen overwerk, nadat 1.600 van hun collega's disciplinair gestraft waren. Jack Dash had geen staking voorgesteld, doch alleen maar een soort van protest.

Voor de Britse havenarbeiders vormen de "verklaringen" die het Devlin-rapport ten beste geeft over hetgeen zich in de havens afspeelt, alleen maar stof tot grote vrolijkheid. Maar er staan andere dingen in het rapport, die zij wel degelijk hoogst ernstig nemen. Zo bijvoorbeeld Lord Devlins suggestie om af te stappen van het systeem van de losse arbeidskrachten. De werkers beschouwen dat als een poging om hen tot grotere prestaties te dwingen. Losse arbeidskrachten hebben een zeer ongelijk werktempo; vaste arbeidskrachten kan men selecteren, zodat de bazen het enigermate in de hand krijgen het werktempo te richten naar dat van de beste man.

Bedreigd voelen de Britse havenarbeiders zich ook door Devlins voorstel om de in de havens beschikbare arbeidskracht meer mobiel te maken, de mogelijkheid te scheppen, dat dokwerkers van de ene patroon naar een andere kunnen worden gedirigeerd. En wat tenslotte moesten de Britse havenarbeiders wel denken van Devlins eindconclusie, dat de Britse regering niet moest aarzelen in te grijpen indien zulks noodzakelijk mocht zijn om de orde en rust te verzekeren en de garantie te scheppen dat bepaalde overeenkomsten en plannen van de ondernemers niet in de war worden geschopt door een "minderheid".

Wat zij ervan denken moesten leert de historie. De Labour-regering, niet de huidige, maar die van Clement Attlee, die in 1945 aan het bewind kwam, heeft zich een reputatie verworven door troepen naar de havens te sturen. Het Labour-kabinet van Harold Wilson heeft al getoond, dat het ten volle bereid is die traditie voort te zetten. Toen in juli 1966 bijvoorbeeld de machinisten en stokers op een van de spoorwegen een langzaam-aan-actie begonnen, richtte de Labour-minister Ray Gunter op de 22e van die maand een bitse waarschuwing tot hen, dat wanneer zij niet onmiddellijk daarmee ophielden, de regering tussenbeide zou komen. Nadien is het niet bij waarschuwingen gebleven. Mr. Wilson is in de voetsporen van het vorige Labour-kabinet getreden en heeft Britse militairen naar de havens gestuurd om schepen te lossen tijdens een "wilde" staking.

De zogenaamde "arbeidersregering" van Harold Wilson en Ray Gunter, die besloot aan de kabinetsministers een salarisverhoging van £ 30,- (zegge en schrijf driehonderd gulden!) toe te kennen, heeft maar één doel voor ogen: efficiency! Waar komt die grotere efficiency van Wilson en Co op neer? Op een grotere uitbuiting van het Britse proletariaat. Bij hun pogingen om die grotere efficiency tot stand te brengen hebben tot dusver de Britse havens hun proefterrein gevormd. Daar, in dokwerkersland, heeft de regering-Wilson duidelijker dan waar ook laten zien wat zij werkelijk is en welke belangen zij vertegenwoordigt. Maar na dokwerkersland hebben de Labour-leiders ook elders eveneens het verkiezingsmasker laten vallen.

Ach ja, de verkiezingen! Die vormen zo'n periode, waarin door de zogenaamde Britse "arbeidersbeweging" zo'n grote hoop woorden wordt vuilgemaakt. Maar niet op die woorden moet men afgaan als men de Labour-partij of de Labour-regering wil beoordelen, maar op haar daden. Wat natuurlijk niet zeggen wil, dat woorden van de een of andere Labour-leider nimmer interessant zouden zijn, vooral niet als zij tussen twee verkiezingen in en allesbehalve met het oog op verkiezingen gesproken worden. Neem nou bijvoorbeeld het belangwekkende artikel over industriële geschillen, dat minister Gunter in de loop van 1966 in het Britse tijdschrift "Socialistisch(!) Commentaar" gepubliceerd heeft. Hij schreef daarin, hoe volgens hem een Labour-regering in de toekomst industriële conflicten de kop zou moeten indrukken. Hij stelde voor speciale staatsrechtbanken te vormen, die zich met loongeschillen e.d. zouden moeten bemoeien indien de vakbonden niet in staat waren de dingen op te lossen. In tegenstelling tot wat van de kant van Labour in verkiezingstijd vernomen wordt: dát loog er niet om!

Nauwelijks was het artikel van de Labour-minister verschenen of de Britse zakenwereld reageerde. Zij verklaarde dat Gunters ideeën blijk gaven van "verbeeldingskracht" en van "een ruime en ver-vooruitziende blik". Dat loog er al evenmin om. Het was zo recht op de man af en duidelijk, dat sommige vakbondsleiders er bepaald van schrokken. Niet omdat zij er een kneveling van de arbeidersklasse in zagen, maar omdat zij een dergelijke taal voor rijkelijk onvoorzichtig hielden. Zij keerden zich volstrekt niet tegen het voorstel, maar zij waren geschrokken van het feit, dat Gunter niet met het lanceren van zijn denkbeelden had gewacht tot na de komende verkiezingen.

Betekent dit alles, dat de regering van Harold Wilson iets ánders vertegenwoordigt dan de regering van Clement Attlee direct na de oorlog? Geen sprake van. De Labour-regering, die van 1945 tot 1951 in Engeland aan het bewind was is, we hebben het terloops al aangeroerd, al even rigoureus tegen de arbeiders opgetreden als thans door Wilson en Gunter wordt gedaan. En de diverse krachtmetingen en botsingen tussen de zogenaamde "arbeidersregering" en de arbeiders hadden toen, net als nu, hun zwaartepunt in de Britse havens.

De Labour-regering van Clement Attlee kwam op 27 juli 1945 aan het bewind. Binnen een week reeds stuurde zij dienstplichtigen naar de Surrey-dokken in Londen om een langzaam-aan-actie te breken. In de allereerste week van haar bestaan rolde de regering-Attlee haar rode verkiezingsvaandels op om in de haven van Londen haar werkelijke vanen te ontplooien. Onder die werkelijke vanen heeft zij haar arbeid voortgezet.

In september 1945 brak er een havenstaking uit in Birkenhead. Begin oktober had de actie zich uitgebreid tot Liverpool, de havens langs de Tyne, langs de Tees, langs de Humber en tot enkele havens van de hoofdstad. Nog weer later werd eveneens gestaakt in Glasgow, Leith en Avonmouth. Eind oktober waren 43.000 havenarbeiders in de strijd. Labour-minister George Isaacs verklaarde, dat de actie "niet te rechtvaardigen" viel en de Labour-regering zond 21.000 man troepen om de staking te breken.

Op 8 april 1946 brak er een staking uit bij de vleeshallen van Smithfield. De Labour-regering zond troepen.

In juli 1946 gingen de dokwerkers van Southampton in staking. De Labour-regering zond troepen.

Op 8 januari brak er 'n staking uit onder 20.000 vrachtautochauffeurs, o.a. wederom te Smithfield. De Labour-regering zond troepen.

Het jaar 1947 werd er een van grote klasseworstelingen in de "genationaliseerde" kolenmijnen. De stakers werden voor het gerecht gesleept op grond van een speciaal tegen de arbeiders gerichte wet uit 1875 en veroordeeld.

Op 15 maart 1948 brak er een staking uit van de onderhoudsmonteurs, stokers

e.d. van de publieke diensten. De Labour-regering zond troepen om onderkruipers-werk te doen.

In mei 1949 beleefde Engeland een grote staking van havenarbeiders en zee-lieden. De Labour-regering zond troepen.

Op 16 september 1949 begon een staking in de krachtcentrales van Belfast en Londen. De Labour-regering stuurde onmiddellijk troepen.

In maart 1950 brak een staking uit in de haven van Londen, naar aanleiding van het feit, dat de vakbond van transportarbeiders drie leden royeerde, die een rol hadden gespeeld in de zeeliedenstaking van 1949. De Labour-regering stuurde troepen.

Op 24 juni 1950 was er weer een staking van de chauffeurs van de vleesau-to's van de hallen in Smithfield. Op 28 juni werden troepen als onderkruipers gebruikt.

Op 1 september 1950 werd er gestaakt bij de Londense gasfabrieken. Op 20 september waren 1.500 arbeiders bij de strijd betrokken. De Labour-regering stuurde troepen.

Op 2 februari 1951 brak er een loonconflict uit in de haven van Birkenhead. De actie breidde zich snel uit. Binnen 'n week hadden 12.000 man de arbeid neer-gelegd. De Labour-regering liet zeven zogenaamde "raddraaiers" arresteren en ge-rechtelijk vervolgen. Op 9 april diende de zaak voor de Londense rechtbank, waar vakbondsbureaucraten als getuige à charge optraden tegen hun eigen leden. De aangeklaagden werden op formele gronden vrijgesproken, hetgeen natuurlijk weinig afdeed aan de betekenis van het optreden van kabinet, partij en vakbeweging.

De lijst is niet volledig. Wij hebben slechts een willekeurige greep gedaan. Niettemin is zij, naar onze mening, wél veelzeggend. Zo Wilson & Co de onderdani-ge dienaren van het Britse kapitaal zijn, Attlee & Co waren het niet minder. Dat moge diegenen tot nadenken stemmen, die de houding van de huidige Labour-rege-ring mogelijk aan de "slechte kwaliteit" van haar ministers zouden willen wijten. De historie leert, dat de verklaring dieper moet worden gezocht. Niet bij Wilson of Gunter, evenmin natuurlijk bij Attlee of Isaacs. De verklaring voor het optre-den van de Labour-partij wanneer zij zich aan het roer van de staat bevindt, moet in het wezen van de partij en in het wezen van de staat worden gezocht. Wat de Britse arbeiders betreft: hen heeft de historie wel geleerd, dat het weinig ver-schil uitmaakt of ze nu door de hond of door de kat gebeten worden.

Twintig jaar geleden verklaarde een Britse mijnwerker ergens in Zuid-Wales aan de schrijver van deze regelen, dat hij bijzonder content was, dat Engeland ge-regeerd werd door de arbeiderspartij. Of er vandaag nog Britse arbeiders te vin-den zijn, die dat beamen? Misschien zullen sommigen beweren, dat een Labour-rege-ring ondanks alles toch nog altijd te verkiezen is boven een regering van de To-ries. De vraag: waarom? echter dringt zich elke dag met groter nadruk op. Als men 't ons vraagt is de tijd niet ver meer, dat de ondernemers dit beamen zullen. Zo er dan nog arbeiders zijn, die der traditie getrouw bij de verkiezingen hun stem aan Labour geven, dan zullen zij toch na de verkiezingen schouder aan schou-der met hun klassegenoten tegen Labour strijden. Daaraan helpen noch de staats-rechtbanken van Gunter, noch de praktische raadgevingen van Lord Devlin.

OPPASSEN IS DE BOODSCHAP!

"ER IS wel gezegd dat de automati-sering de mens vrij maakt van werken, maar daarmee wordt eenvoudig bedoeld, dat er voor hem geen werk meer is. Als men er als vakbeweging niet vroeg ge-noeg bij is, kan er zeer gemakkelijk 'n

catastrofale toestand ontstaan."

Dat heeft Otto Brenner verklaard, voorzitter van de Westluisse metaal-bewerkerbond. Hij kan alleen maar be-doeld hebben: de vakbond moet er snel bij zijn om een "catastrofale" eigen actie van de arbeiders te voorkomen.

H A V E N S T A K I N G I N G R O O T - B R I T A N N I E

HET VOORAFGAANDE artikel over de positie van de Britse Labour-regering was juist geschreven en voltooid, toen in Engeland het conflict uitbrak, waartoe één van de suggesties uit het Devlin-rapport de directe aanleiding vormde: de staking van de Britse havenarbeiders uit protest tegen de ingrijpende veranderingen bij het aanwerven van arbeidskrachten, die op maandag 18 september 1967 van kracht werden.

De staking was "wild". Dat feit was voor diverse burgerlijke bladen - we bedoelen in 't bijzonder het "Algemeen Dagblad" en "Het Parool" - die van zelfstandige strijd van de arbeiders al net zo weinig begrepen als Lord Devlin of de Labourministers, aanleiding tot 't uitkramen van de grootst mogelijke nonsens. Het "Algemeen Dagblad" sprak van een protest van "niet-erkende organisaties", kennelijk omdat aan de Londense correspondent van 't blad, zomin als aan de Rotterdamse redactie, de verschillen duidelijk zijn, die er nu eenmaal bestaan tussen de telkens weer opnieuw en spontaan gevormde strijdcomité's en de een of andere "organisatie". "Het Parool", dat van deze verschillen al evenmin één sikkepit begrijpt en zich, zo goed als Devlin of Wilson géén arbeidersstrijd kan voorstellen zonder dat daar de een of andere "organisatie" of een "komplotteur" achter zit, ging nog zelfs een stapje verder en schreef, dat de staking was "uitgeroepen door niet-erkende bonden, die veelal onder communistische leiding staan". Dat de "communistische" opvatting van wat "arbeidersstrijd" is fundamenteel verschilt van de praktijk, die de Britse dokwerkers te zien geven en gaven, is 'n feit, dat het "onverveerde" dagblad maar onverveerd vergeet, vermoedelijk omdat het van de bolsjewistische opvattingen en praktijken al even weinig afweet als van hetgeen zich in werkelijkheid in de Britse havens afspeelt.

De veronderstelling van "Het Parool", dat de staking een machtsstrijd zou zijn tussen de erkende bonden en de door communisten geleide stakingscomité's (nu zijn het opeens comité's inplaats van bonden, omdat bij "Het Parool" dat allemaal één pot nat is!) daar deze comité's zouden voelen, dat zij met de invoering van geregelde arbeidsverhoudingen hun greep op de havenarbeiders dreigen te verliezen, is de grootst mogelijk denkbare onzin, aangezien de "wilde" strijdcomité's van de arbeiders z e l f nu eenmaal geen lichamen zijn, die de arbeiders "in hun greep" houden.

Dat er een machtsstrijd aan de gang is tussen - met name - de "wilde" stakingscomité's en de Transport and General Workers Union, de grote transportarbeidersbond, dát is onmiskenbaar. Maar het ziet er allerminst naar uit, dat in die strijd de stakingscomité's de verliezende partij zijn. De zaak is precies omgekeerd: de bonden steunen Devlin en de regering, omdat zij het zijn, die steeds meer hun greep op de arbeiders verliezen. Daarover bestaat een hele literatuur, waarvan wij de lectuur de "Parool"-redactie van harte kunnen aanbevelen. Maar ook zonder dat men zich daarin verdiept heeft is de zaak wel duidelijk. Of dacht iemand in alle ernst, dat bonden, die zich steeds maar weer tegenover de arbeiders opstellen, bezig zijn hun positie bij de werknemers te versterken? Waarachtig, de jongste verliezen, die Labour in Cambridge en West-Londen geleden heeft, zijn er niet voor niets. Het "Algemeen Dagblad", ofschoon het ten opzichte van de jongste havenstaking dezelfde fout begaan heeft als "Het Parool", heeft de oorzaak van Labour's jongste verkiezingstegenslagen bij voorbaat (in zijn editie van 21 september j.l.) duidelijk aangewezen: diepe ontevredenheid bij de arbeiders. De staking bij de Britse spoorwegen op 13 september was er mede 'n symptoom van. Ons lijkt lezing van hetgeen het Rotterdamse ochtendblad over Wilson's positie en (op 14 september) over de treinstaking heeft geschreven voor de "Parool"-redactie nog buitengewoon nuttig.

G E W A P E N D E R I J K S W A C H T C O N T R A D O U A N I E R S

OVER DE STAKING van de Belgische douaniers zijn, her en der in de kranten verspreid, 'n paar interessante opmerkingen gepubliceerd. Zo schreef de Brusselse correspondent van de N.R.C. op 13 september over de "eenheidsvakbond", de categorale organisatie, die de actie heeft ontketend en leidt: "De eenheidsvakbond van het ministerie van financiën... is voortgekomen uit de reactie van werknemers, die hun belangen onvoldoende verdedigd achten door de traditionele vakbeweging, die naar hun opvatting maar al te gemakkelijk tot nivellerende compromissen komt."

Over de middelen, waarmee de Belgische regering de actie heeft trachten te breken lezen we:

In de N.R.C. van 13 september: "De Belgen sturen geregeld hoger personeel naar de posten waar de moeilijkheden het grootst zijn, teneinde het grensverkeer gaande te houden."

In "Het Vrije Volk" van 15 september: "...Zestig man politie verdreven aan de grenspost (Zelzate) met traangas en knuppels de veertig stakers, die probeerden de werkwilligen het werken te beletten."

In het "Algemeen Dagblad" van 20 september: "...het dreigement van minister Henrion, dat de stakers aan 't eind van deze maand vermoedelijk geen salaris zullen krijgen als zij het werk niet hervatten..."

Een belangwekkende bijzonderheid over de categorale eenheidsvakbond in het "Algemeen Dagblad" van 15 september: "De regering zette (te Zelzate) ongeveer vijftig bewapende leden van de Rijkswacht in tegen ongeveer 250 stakende douaniers.Twee uur lang stonden beide groepen op de havenkade dreigend tegenover elkaar. Zelzate hield de adem in, maar om kwart voor zes bereikte de burgemeester van het stadje met de stakers een compromis". Met de stakers? Het "Algemeen Dagblad" vervolgt: "Het syndicaat (de eenheidsvakbond) van de douaniers beloofde de ongeveer 150 in de haven wachtende binnenschepen vrije doorvaart te geven als de Rijkswacht zou worden teruggetrokken."

Samengevat komt het hierop neer, dat de douaniers, die al lang wisten, dat zij op de traditionele vakbeweging niet meer behoeften te rekenen, gedwarsboomd werden door 't hogere personeel en dat de regering tegen hen optrad met alle mogelijke middelen, zoals o.a. bruut geweld en intimidatie. Wat het niet Voskuil, die enige jaren geleden beweerde, dat alleen officiële stakingen van de officiële vakbeweging werkelijk kracht ontplooiën konden? Als dat zo is, vraagt men zich af, waarom wordt dan altijd bij niet-officiële stakingen zo'n machtsvertoon ontplooid, dat bij acties van de officiële vakbeweging achterwege blijft?

Een actie van de een of andere categorale bond is nog niet hetzelfde als 'n spontane actie van de arbeiders zelf zal iemand wellicht opmerken, zoals bijvoorbeeld in Genk. Toegegeven. Maar in Genk is de Rijkswacht dan ook nog wel heel anders opgetreden dan in Zelzate!

=====

IN "VRIJ NEDERLAND" van 23 september bespreekt Igor Cornelissen een rapport van de commissie-Den Uyl, die zich bezig heeft gehouden met de crisis-toestand, waarin de PvdA verkeert. Op dat rapport komen wij nog uitvoerig terug. De in dit nummer van "Daad en Gedachte" nog beschikbare plaatsruimte maakt het ons onmogelijk om dat terstond te doen. Eén ding willen we signaleren; niet uit het rapport van de commissie, maar uit de bespreking van Cornelissen. Hij zegt namelijk, dat de in het rapport bepleitte "progressieve concentratie", wanneer ze tot stand komt, het einde zal betekenen van de PvdA als, althans in naam, socialistische partij. Dat betekent, concluderen we, niets anders dan dat eindelijk de schijn zal wijken voor de realiteit, maar dat verder weinig verandert. Nou, en?

EEN PAAR WOORDEN OVER HET MILITARISME

Die Sache sieht jetzt anders aus :
Der Teufel kann nicht aus dem Haus

GOETHE, Faust I.

WIE EENMAAL het militarisme binnenhaalt, moet inderdaad "Van ja tot amen" gaan. Die moet goedkeuren, nee vooraangaan in het aanmaken van alles, wat kan strekken tot het doel: de overwinning der democratie door vernietiging van de vijand, het fascisme. Die moet zich verzetten tegen "domme" proletariërs, die hun eigen bestaan boven het "heilig doel", "de vernietiging van de vijand", stellen. Die moet meedoen aan het uitdenken van middelen, die nog meer mensen kunnen vernietigen of uithongeren. Hij moet de vijand hierin overtreffen.

Niet natuurlijk, omdat hij zoveel van het vernietigen van mensenlevens houdt, maar terwille van het "heilig doel". Hij is, dat spreekt vanzelf, zodat hij het niet behoeft te zeggen, zeer begaan met het lot der miljoenen onschuldigen, die waar dan ook, hetzij in de hitte der woestijnen liggen uit te drogen, hetzij de bevriezingsdood sterven.

Over deze miljoenen onschuldigen spreekt men niet. En terecht! Dat zou de positie van hen, die zeggen, dat men de dictatuur slechts met militair geweld bedwingen kan, verzwakken. Wie vóór een oorlog kiest, mag een oorlog niet als iets afschrikwekkends voorstellen. Sprak wijlen keizer Wilhelm II niet van "ein frischer, fröhlicher Krieg"?

Maar, zo zal wellicht worden gezegd, wijs ons een andere weg, een andere houding. Men kan zich toch niet zonder meer aan 'n Hitler, een Mussolini of een andere dictator overgeven? En dat doet men, door zich met zijn mening tegenover de "bestrijders" van de dictatuur te plaatsen.

Het standpunt is niet nieuw. Sedert 1914 is het mogelijk om te onderzoeken wat het in de praktijk betekend heeft. De zaak, die daarbij vooral van belang is, is deze, dat er geen bestrijders van de dictatuur waren. De oorlogvoerende partijen waren niet verdeeld in vóór- of tegen de dictatuur strijdende groeperingen. Gevolg: er bleven steeds dictatoriale overwinnaars over.

Heeft de zege der zogenaamde "democraten", in 1918, in 1945, bijgedragen tot een versterking van de democratie? Het grootste deel van de mensen op onze aardbol leeft onder dictatoriale verhoudingen. Zeker, in Rusland is een belangrijke dooi ingetreden. Maar als gevolg waarvan? Van de "koude oorlog" soms? Of van het zwaar bewapende optreden der "democraten" buiten Rusland? Geen sprake van! Deze "dooi" is een gevolg daarvan, dat overal in Rusland de politieke commissarissen vervangen zijn door vaklieden. De ontwikkeling van industrie en handel eiste dat.

Overal waar de voorgedij van een partij een rem is - en dat is ze bijna overal, in het leger niet uitgezonderd - moet haar invloed wijken. Dat veroorzaakt dan mutaties in de revolutionaire regeringen, die soms met geweld gepaard gaan. Men kijke maar om zich heen. De militairen kiezen in deze ontwikkeling partij tegen de partij-revolutionairen. Dat stemt overeen met het belang van het leger, maar ook met dat van de productie.

Maar het optreden van Hitler tegen de joden, zal men zeggen. Heeft dat dan niet de positie der strijdende partijen bepaald? Men antwoorde ons: heeft de democratie ook maar één vinger uitgestoken om het lot der joden te doen keren? Heeft zij zich om het lot der joden ooit bekommerd? Heeft zij, toen de joden bezig waren een toevluchtsoord te bouwen in de vorm van hun nationale staat Israël, heeft zij, de zogenaamde democratie, hen toen geholpen? Of heeft zij hen tegengewerkt?

De "democraten" hebben de oorlog gewonnen, maar hebben zij daardoor de joden kunnen redden, vooropgesteld, dat zij dat wilden? Maar zij hebben het niet gewild en zij konden het ook niet willen. Het optreden van 't democratisch kapitaal mist elk menselijk motief. Menselijkheid is het democratisch kapitaal in de oorlog al even vreemd als het nationaal-socialistisch kapitaal. En zijn militarisme?

Het "democratisch" militarisme heeft in de na-oorlogsjaren heel wat van de nationaal-socialistische militaire geest 1) overgenomen en verder ontwikkeld. Wanneer het er om gaat de menselijke geest op de oorlogvoering voor te bereiden, haar bereid te maken die oorlogvoering als "middel" te aanvaarden, staat de "democratie" haar mannetje minstens zo goed als het fascisme. Bovendien, wat is eigenlijk het verschil tussen het fascistische- en het democratische militarisme? Bewees de houding der Canadese militairen, die twee duitse soldaten wegens desertie lieten fusilleren toen de oorlog al was afgelopen, niet duidelijk de solidariteit tussen alle soorten van militarisme? Spreekt het ook geen boekdelen, wat de Engelsman T.C. Worsley in zijn autobiografie vertelt? Toen hij in 1940 als officier in dienst van de Royal Air Force wilde komen, werd hij aanvankelijk afgekeurd omdat hij voordien als vrijwilliger in dienst van de Spaanse republiek tegen Franco had gevochten en ook omdat hij medewerker van het Labour-orgaan "The New Statesman" was geweest. Want Engeland streed weliswaar zogenaamd tegen het fascisme, wie wérkelijk getoond had anti-fascist te wezen, die deugde niet voor de officierskaste. Leveren dergelijke staaltjes van democratisch-militaristische geestesgesteldheid geen duidelijk bewijs ervan, dat het militarisme der democraten in wezen van dat der fascistten niet verschilt?

Waarom wij hierop wijzen? Omdat er idealisten zijn, die menen, dat men het militarisme van de democraten boven dat der fascistten moet verkiezen.

Er is, zo wordt daarbij geredeneerd, tussen fascisme en democratie, nu eenmaal een groot verschil. Dat zal geen mens ontkennen. Maar de werkelijkheid gebiedt, dat men daarbij toch ook weer niet de ogen sluit voor het onloochenbare feit, dat die democratie, wat haar verschillen met het fascisme ook mogen zijn, met datzelfde fascisme méér verwantschap heeft, dan dat zij zich bijvoorbeeld aange trokken zou voelen tot opstandige arbeiders. Laat ons, om die stelling te illustreren, een ogenblik naar de ontwikkeling kijken, zoals die is geweest.

In de twintiger jaren schommelde het aantal nationaalsocialistische zetels in de Duitse Rijksdag beneden de twee procent. In september 1930 nam het aantal nazi's in die Rijksdag bij kort op elkaar volgende verkiezingen ineens geweldig toe. De nazi's veroveren 107 zetels. Bij de verkiezingen van juli '32 groeide hun stemmental tot 13.732.777, hun aantal zetels in de Rijksdag tot 230. Sociaaldemocraten en communisten kregen bij die verkiezingen 222 zetels. Maar bij de daaropvolgende verkiezingen van 6 november (1932) kregen de Nazi's 'n geweldige nederlaag te incasseren. Zij verloren 35 zetels in de Rijksdag en ruim twee miljoen stemmen. Sociaaldemocraten en communisten herstelden zich in die zin, dat de socialistten verloren wat de communisten wonnen. Samen overtroffen zij de nazi's met bijna twee miljoen stemmen, een verhouding, die bij de vorige verkiezingsuitslag juist andersom had gelegen.

De nazi's dachten: nu of nooit. Het parlementaire optreden ruimden zij een tweede plaats in. Op de voorgrond stelden zij de verscherpte terreur. Onder die verhoudingen deden de sociaaldemocraten niets. Hun minister van binnenlandse zaken, Carl Severing, verklaarde alleen maar, dat hij slechts "voor geweld zou wijken". Diezelfde minister trad echter héél anders - en veel actiever - op, toen in maart/april 1920 de arbeiders van het Roergebied de rijksweeer versloegen en uiteenjoegen en zich gereedmaakten aan het Duitse kapitalisme hun wil op te leggen. Toen stelde minister Severing zich actief ter beschikking van de rijksweeer en hij spande zich in de "rebellent" weer in de fabriek te krijgen en hen de wapens te doen inleveren. Hij en zijn partij oogstten daarvoor de dank van hen, die twaalf

jaar later, door middel van veemmoorden, gevangenis en concentratiekampen zijn hele partij zouden opruimen.

Men stelle zich de situatie voor: de nationaal-socialistische partij blijkt op haar retour. De Berlijnse politie staat onder het gezag van een sociaaldemocraat: Grzesinski. Wat doet Severing? Hij zegt niet: nu is het moment gekomen om tegen de nazi's op te treden, nee, hij verklaart "Ik wijk alleen voor geweld" en spreekt daarmee de verwachting uit, dat het aan dat geweld niet zal mankeren; hij geeft zoveel te kennen als bereid te zijn, zich als een lam ter slachtbank te laten voeren. De gedachte, dat de arbeiders het fascisme zouden kunnen verslaan komt natuurlijk nóch bij Severing, nóch bij Grzesinski op.

Eigenaardig: buiten ons en de aan ons verwante Groep van Internationale Communisten, heeft niemand ooit op de betekenis gewezen van de Roeropstand van het voorjaar van 1920 en de les, die men daaruit voor wat betreft het optreden der z.g. socialistische partijen (de communistische inclusief) kan trekken. Die les is van groot belang voor ieder, die weten wil wáár de scheidslijnen in onze samenleving eigenlijk lopen: tussen de democratie en het fascisme of tussen de arbeiders en alle overige groepen.

Wat zijn de konsekwenties van het anti-militaristische standpunt? Wat zouden ze bijvoorbeeld geweest zijn in de dertiger jaren? Europa zou zonder slag of stoot door de fascistische legers onder de voet gelopen zijn. De organen van de partij zouden alles en allen aan zich ondergeschikt hebben gemaakt, alle andere partijen en politieke groeperingen zouden zijn verboden, de vakverenigingen zouden "gelijkgeschakeld" zijn, aan de ondernemingen zou veel van hun eigen beheer ontnomen zijn. De verdeling van de winsten zou onder toezicht zijn gekomen van de rijksbank en wie zich verzette zou de kogel hebben gekregen of in 't concentratiekamp zijn beland. Zo was de situatie nu ook, maar... nadat er eerst vele doden waren gevallen.

Doch de democratische verworvenheden? De vrijheid van politieke meningsuiting? Voor het overgrote deel der bevolking betekent zij maar weinig. Wat het zwaarst weegt voor een arbeider, is zijn werktijd, zijn de arbeidsverhoudingen in het bedrijf en is de hoeveelheid van het maatschappelijk product, waarop hij door middel van zijn loon beslag kan leggen. Van politiek, economie of filosofie heeft hij evenveel of even weinig verstand als zij, die hetzij onder de dictatuur, hetzij onder de democratie de lakens uitdelen. Hij, de arbeider, is dus weinig bereid, voor "vrijheidsidealen" zijn leven te geven. Hij is in ieder geval tegen de oorlog, ook al staan daarbij de "politieke vrijheden" op het spel.

Toen Nederland op 10 mei 1940 de wapens strekte, slaakten - het feit is niet te loochenen - de meeste mensen een zucht van verlichting, omdat zij, het zij dan voorlopig, voor het oorlogsgeweld gevrijwaard waren. Niemand dacht aan het verloren gaan der politieke vrijheden. Waarom niet? Omdat onder een stelsel, dat niet begrepen wordt ook geen sprake kan zijn van politieke vrijheden en rechten.

Men zou zo zeggen: een stelsel, dat door ieder begrepen wordt of door ieder begrepen kon worden, dáár zou toch iedereen vóór moeten zijn. Ho! Een paar kleinheden staan daarbij in de weg: het klassebelang der "democraten" bijvoorbeeld. In de praktijk is men er dan ook niet voor. Wie voor een dergelijk stelsel wil ijveren wordt doodgezwegen of komt niet aan het woord, omdat het hem ontbreekt aan de middelen om zijn opvattingen wereldkundig te maken.

De democraten (!) bevinden zich daar best bij. Het is hun belang de massa alleen maar zoveel kennis bij te brengen als nodig is om haar in staat te stellen hun verkiezingsreclame in zich op te nemen en om - door democratische bril - te zien wat er gebeurt.

Biedt deze toestand, zoals zij is, geen enkel aspect, geen enkel vooruitzicht op een strijd tegen het militarisme? Dat hangt er van af, hoe men de strijd

tegen het militarisme ziet. Naar onze mening is strijd tegen het militarisme wat anders dan "geweldloosheids-theorie". Geweldloosheid is een frase zonder begin of eind. Niet ieder geweld behoeft zonder nut of immoreel te zijn. Waar het op aan komt is allereerst, dat men weet, waar het militarisme begint en waar het eindigt. Van belang is hier de definitie die Friedrich Engels eens van het militarisme heeft gegeven: "Een openbare macht, die niet samenvalt met de bevolking". 2)

De gewapende macht bijvoorbeeld, die in 1920 de rijksweeer versloeg, was géén militarisme. Zij was 't gewapende volk, de gewapende arbeidersklasse. Voorts hebben bewegingen, zoals men die heeft kunnen zien in Oost-Duitsland, in Polen en in Hongarije, getoond wat strijd tegen 't militarisme werkelijk is, al waren diegenen die hem voerden zich van de werkelijke betekenis van hun optreden niet altijd bewust.

De klassenstrijd van de arbeiders, dát is strijd tegen het militarisme. Want het militarisme is onafscheidelijk van de kapitalistische democratie en de kapitalistische dictatuur. Wie het kapitalisme bestrijdt, in welke vormen het ook optreedt, die bestrijdt tezelfdertijd het militarisme. Met andere woorden: wij zijn en blijven anti-militarist.

- 1) De nationaal-socialistische militaire geest was op zijn beurt weer een waardig erfgenaam van de Pruisische militaire geest. Militaire geest vertoont nu eenmaal bepaalde kenmerken, die men in ieder militair stelsel terug kan vinden.
- 2) Friedrich Engels: "De oorsprong der familie, van het privaateigendom en de staat", hfdst. IX.

=====

VERANTWOORDING VAN DE VOOR "DAAD EN GEDACHTE"

BINNENGEKOMEN GELDELIJKE BIJDRAGEN

Bv.B. te M. f. 20.-; C.B. te A. f. 21.-; C.B. jr. te A. f. 2,50; J.B. te D.H. f. 3.-; W.C.B. te A. f. 5.-; A.v.d.H. te A. f. 10.-; Th. v.d. H. te A, f. 4.-; J.M. te A. f. 10,50; A.v.V. te D.H. f. 21.-; C.W. te R. f. f2.-; R.W. te A. f. 10,50. Totaal f. 109,50.

Zoals men ziet is het bedrag dit keer niet zo groot. Dat was natuurlijk ook niet te verwachten na de hoge totaalbedragen van het eerste en het tweede kwartaal. Toch hopen, dat alle lezers zullen beseffen, dat het geven van bijdragen zeer noodzakelijk is, willen wij ons werk kunnen voortzetten. Laten we er daarom met z'n allen voor zorgen, dat het laatste kwartaal weer een flink bedrag te zien geeft.

=====